

Raadgever
vertelt

Tim 'S Jongers blaast collectiviteit nieuw leven in

Tekst Edith Tulp **Beeld** Merlijn Doomenick

Politicoloog Tim 'S Jongers, directeur van de Wiardi Beckman Stichting en auteur van het boek *Beledigende Broccoli*, kent armoede van binnenuit. Hij heeft zich ten doel gesteld de kloof tussen arm en rijk te overbruggen. “Haal ervaringskennis in huis, beslis mét mensen in plaats van over hun hoofden heen en investeer in preventie gekoppeld aan sociale grondrechten. Dát is passende zorg.”

ANDER UNIVERSUM

Om zijn studie politicologie te bekostigen, werkte 'S Jongers 's nachts in een daklozen-centrum. Vanaf daar was het slechts zes minuten fietsen naar de universiteit, een ander universum voor hem. Hij leerde de mores, de normen en waarden van hoogopgeleiden die meestal geen benul hebben van de velen die leven in bestaansonzekerheid, maar daar wel het beleid voor bepalen. “Er wordt over hen gesproken als over een exotische diersoort”, zegt hij. Dat bracht hem ertoe om bij de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving - waar

hij tot september 2022 adviseerde over de gezondheidskloof tussen arm en rijk - mensen die leven in bestaansonzekerheid een gezicht te geven door veertien mensen in een verhalenbundel te laten vertellen over hun overlevingsstrijd in armoede en de moeizame weg daaruit. “Daar waren ze wel even stil van”, zegt hij. Het tekent 'S Jongers, die in zijn nieuwe functie als directeur van de Wiardi Beckman Stichting de ambitie heeft sociaal-democratische waarden, de collectiviteit, nieuw leven in te blazen en een brug te slaan tussen arm en rijk.

VERSCHRALING

Over het effect van waar je wieg heeft gestaan op je gezondheid later in het leven is veel bekend. Volgens cijfers van het CBS gaan laagopgeleiden met een laag inkomen vier jaar eerder dood en leven ze vijftien jaar minder gezond dan hoogopgeleiden met een hoog inkomen. “Aan de basis van deze cijfers staat een steeds verdere verschraling van onze sociale grondrechten”, zegt 'S Jongers. “Zorgtoegankelijkheid en de bestaanszekerheid-ondersteuning is moei- >

lijker geworden, er zijn geen woningen en het onderwijs is ongelijk verdeeld. Het aantal daklozen is verdubbeld en een half miljoen mensen heeft noodhulp nodig van het Rode Kruis. Hoe kan dat in een rijk land als Nederland? Zo'n 20 procent van de bevolking verkeert in crisis, maar we noemen het pas een crisis als de verschroming de middenklasse gaat raken. Dan gaan we draagkracht en legitimiteit creëren om er miljarden tegenaan te gooien om het te fiksen. Als je weet dat een groep vijftien jaar in slechte gezondheid gaat verkeren, moeten we het dan over die vijftien jaar hebben of over de weg die naar goede gezondheid leidt? Steek daar de miljarden in."

PAK OORZAKEN AAN

Wat er volgens 'S Jongers als eerste moet veranderen in de Nederlandse zorg, is de focus op genezen. "Genezen als dat nodig is," benadrukt hij, "maar zorg in de eerste plaats dat mensen gezond zijn en blijven. VWS moet veel meer geld gaan uittrekken voor preventie en daar de sociale grondrechten in betrekken. Prima, dat advies over niet roken, meer bewegen en gezond eten, maar in een gemiddelde achterstandswijk is dat wel het laatste van de zorgen. Ook schadelijk voor je gezondheid is de schaamte om jarenlang van de voedselbank afhankelijk te zijn. Als je wilt voorkomen dat mensen ziek worden, doe dan wat aan de schimmel die al tien jaar lang tegen de muur groeit. Of doe er wat aan als mensen ziek worden van stress door de schuldhulpindustrie. Pak de oorzaken aan; dat werkt beter dan mensen slaappillen of antidepressiva voor te schrijven. Wat dat betreft ligt er ook een demedicaliseringsopgave."

ERVARINGSKENNIS

'S Jongers beaamt dat er meer bewustzijn is over de gezondheidskloof en dat er een verschuiving op gang komt, maar die gaat nog lang niet snel genoeg. "Het probleem is dat de mensen die aan de knoppen draaien veelal in een andere werkelijkheid leven dan de mensen aan wie ze hun normen en waarden opleggen. Daardoor ontstaat beleid dat zijn doel voorbijschiet." Volgens hem ont-

'Richt eerst een passende organisatie op voordat je aan passende zorg begint'

breekt het bestuurders aan ervaringskennis. "Ervaringsdeskundigen mogen hun zegje komen doen en daarna gaat men weer over tot de orde van de dag. Ervaringskennis ontstaat als we ook echt luisteren. Het is de toegevoegde kennisbron op professionele kennis, beleidskennis en wetenschappelijke kennis. Die hoog je op door mensen aan de beleidstafel uit te nodigen die in de praktijk staan en kunnen duiden waar het fout gaat, zoals een straatdokter of een buurtwerker. Zij weten dat een zorgbehoefte vaak een symptoom is van een dieperliggend probleem. Daar oog voor hebben is passende zorg. Ik snap dat dit denken niet in het systeem past. Maar is het niet veel logischer mensen in een kwetsbare positie eerst te helpen en dan te kijken hoe je de systemen rondom hen gebouwd krijgt?"

DRAAI DENKEN OM

Samen beslissen is een goed verkocht idee, vindt 'S Jongers, waar je logischerwijze niet tegen kunt zijn. "Maar hoe ver zijn we gekomen dat we nu een akkoord nodig hebben waarin we een gesprek in de spreekkamer moeten faciliteren? Dat is een oprechte vraag. Er wordt erg gefocust op de patiënt in de spreekkamer, maar moet je het niet over de bestuurskamer hebben? Daar wordt eindeloos gepraat, maar over wie we systematisch buiten houden heeft niemand het. Dure onderzoeken over diversiteit in de zorg verdwijnen in een la. Of er is opnieuw een congres nodig om te laten zien dat sociale factoren er ook toe doen. Richt eerst een passende organisatie op voordat je aan passende zorg begint. De belangrijkste aandeelhouders binnen je organisatie zijn de mensen die zorg leveren. Hoe zou het

CV

Tim 'S Jongers (1981) is politicoloog en bestuurskundige. Hij werkte als senior adviseur bij de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. Sinds 1 september 2022 is hij directeur van de Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de PvdA.

'S Jongers is auteur van het boek *Beledigende Broccoli* en hij schrijft essays voor *De Correspondent* over armoede en sociale ongelijkheid.

zijn als zij mogen beslissen hoe bestuurders hun werk moeten doen en als er aan hen verantwoording afgelegd zou moeten worden? Denk daar eens over na. Je moet dingen durven om te draaien in je denken. Dat is emancipatie van de zorg. Verder wordt in de zorg veel gepraat over financiële prikkels. Bouw eens financiële prikkels in die de overhead kleiner maken. Misschien moet je een bonus van een half miljoen tegenover een besparing van 20 procent op overhead zetten. Voor geld danst de beer."

KWESTIE VAN KEUZES

De kloof kan overbrugd worden, schrijft 'S Jongers in *Beledigende broccoli*; de uitgewerkte tekst van de Participatielezing van Movisie die hij eind maart 2022 gaf. Vanzelf zal dat niet gaan. "Maar wat is het alternatief? Als we zo doorgaan bereiken we snel een *point of no return*. We moeten terug naar

gemeenschappelijkheid, de coöperatieve gedachte. Solidariteit is geen zorgpremie van 150 euro per maand. De zorg houdbaar maken is een collectieve verantwoordelijkheid en als dat betekent dat we af en toe langs het paradigma van eigen verantwoordelijkheid heen moeten kijken, dan schieten we al een heel eind op." "Weet u," vervolgt hij, "ik krijg in België niet uitgelegd dat je eerst je eigen vermogen moet opeten voordat je in de bijstand komt, dat de zorgpremie zo hoog is en dat je dan ook nog een eigen risico moet betalen. Tegelijkertijd, als Nederlanders over België beginnen, gaat het over slechte wegen, over gebouwen die bij wijze van spreken op instorten staan. In Nederland is de infrastructuur op poten. Het lijkt wel alsof het in Nederland in stenen zit en in België in de mensen. Ik wil maar zeggen: het is een kwestie van keuzes."